

Etten, Oude of Maartenskerk, 24-9-2017, Mattheüs 18:21-35

Gemeente van Jezus Christus,

Regelmatig lezen we in de krant over ongelukken.

Bijvoorbeeld: Een man rijdt met zijn auto een vrouw aan.

Zij kwam van rechts uit een zijstraat en de automobilist erkent dat hij de zijstraat en de vrouw totaal niet gezien heeft.

De vrouw kwam heel naar ten val, zij liep o.a. schedelbasisfractuur op en is overleden.

De officier van justitie eist een werkstraf en drie maanden ontzegging van de rijbevoegdheid.

De man heeft na het ongeluk geen persoonlijk contact met de familie, de kinderen en kleinkinderen, gezocht, hij had daar geen behoefte aan en dacht de familie ook niet.

Hij heeft wel een kaartje aan de familie gestuurd.

De officier meldde dat de familie het juist wel op prijs zou hebben gesteld als er persoonlijk contact was gezocht.

De man heeft last van de gevolgen van het ongeluk, hij slaapt slecht en beseft terdege wat hij aangericht heeft, dat de kinderen hun moeder en de kleinkinderen hun oma missen.

Deze man leeft met schuld, met schuld die niet meer ongedaan gemaakt kan worden.

Een doorsnee familie, met een dochter die klaarstaat voor haar moeder en bijspringt waar dat nodig is. Dat patroon wijzigt zich als zij trouwt en zelf een gezin krijgt.

Zij staat nog steeds klaar voor haar moeder, maar het gaat op een geven moment ten koste van haarzelf, haar eigen kinderen, haar man en huwelijk.

Uit zelfbescherming moet zij wat afstand nemen, zij voelt het als druk die op haar wordt uitgeoefend, als haar zuster zich ermee bemoeit, er worden dingen gezegd over en tegen elkaar die een eigen leven gaan leiden, een sfeer van wantrouwen ontstaat, van kiezen voor of kiezen tegen....

De onderlinge verhoudingen raken verziekt en het komt tot een breuk, jarenlang geen contact... tot verdriet van alle partijen.

Ingewikkeld: Wie heeft er schuld? Wie zet de eerste stap? Wie overwint de boosheid, het miskend zijn, de onmacht, de angst weer gekwetst te worden, het verdriet elkaar aangedaan?

Een vrouw wordt in haar huwelijk letterlijk gevangen gehouden door haar man.

Hij controleert haar in alles, zij mag van hem niet naar buiten, de straat op, boodschappen doen, een eigen sociaal leven leiden, werken.

Wanneer ze in zijn ogen iets doet, dat niet in de haak is, wordt zij mishandeld.

Pas wanneer hij ook haar kind kwaad doet, vindt zij de kracht hem te verlaten.

De gevolgen van wat haar man deed zijn voor haar ingrijpend: zij moet helemaal opnieuw beginnen, de pijn zit onnoemelijk diep, haar vertrouwen is geschaad.

Een paar voorbeelden, die aangevuld kunnen worden met de verhalen van talloze andere mensen...

Petrus vraagt: Als mijn broeder of zuster tegen mij zondigt, hoe vaak moet ik dan vergeving schenken?

Tot zevenmaal toe? Is er een grens aan vergeving? Is al te goed buurmans gek?

Jezus: Niet tot zevenmaal toe, maar tot zeventig maal zeven. Zeventig keer het getal van de volheid, vergeven houdt niet op..., hoor ik daarin.

Wat Jezus zegt klinkt heel anders dan in het lied van Lamech: Kaïn wordt zevenmaal gewroken, maar Lamech zevenenzeventigmaal.

Eerlijk gezegd is onze eerste reactie als ons iets aangedaan wordt vaak woede en boosheid. Een gevoel 'dat zal ik hem/haar betaald zetten', verlangen om wraak te nemen, vergelding te zoeken.

Het begint al op het schoolplein - wat leren we onze kinderen voor gedrag aan? Terugslaan? Terugschoppen?

Dit gevoel zit achter de roep in onze samenleving om zwaardere straffen, vergoeding betalen, taakstraffen geven -> vergelijk ook het verhaal over Jona, hij moet Ninevé tot bekering oproepen en gaat er eens goed voor zitten om te zien hoe Ninevé omgekeerd zal worden.

De onderliggende gedachte is dat de straf een soort terugbetaling voor de schuld is...

Maar het ligt moeilijker / ingewikkelder als je de verhalen hoort van slachtoffers en daders: dat iemand gestraft wordt, kan voor de dader terecht zijn en uiteindelijk misschien ook goed, maar is het een genoegdoening voor het slachtoffer, voor het kwaad dat hem/haar aangedaan is?

Welke genoegdoening is passend bij een dodelijk ongeluk, bij verdriet over een breuk in de familie, bij de langdurige gevolgen van huiselijke geweld?

Kun je schuld vereffenen?

En dan vertelt Jezus een gelijkenis over het Koninkrijk der hemelen.

Een koninklijk mens wil afrekening houden, ik hoor er woede over het kwaad in.

Een sterke menselijke behoefte. Deze mens wil de schuld die er is onder ogen zien, de schuld niet bagatelliseren, of goed praten.

Deze mens wil de schade die hem is toegebracht, wat stuk is gemaakt, voluit laten staan, de gevolgen van de schuld niet wegpoetsen.

Er komt iemand bij deze mens. Met een schuld, van 10.000 talenten, gigantisch, onmeetbaar groot.

Van duizelingwekkende proporties, het bedrag zou in onze tijd in de miljoenen of miljarden lopen. (Er zou (meer dan) een levenlang voor nodig zijn om de schuld terug te betalen...)

De schuld is zó groot, hij is onmogelijk te bevatten... en onmogelijk terug te betalen...

Je zou kunnen zeggen: het kwaad dat mensen elkaar berokkenen, dat gebeurd is, kan niet goed worden gemaakt, niet ongedaan gemaakt, zoals bij de vrouw die verongelukte, het verdriet elkaar aangedaan, het geweld, dat alles valt niet uit te vlakken.

De schuldenaar knielt neer: smeekt om uitstel en geduld, hij denkt alles terug te kunnen betalen, weer goed te kunnen maken, tòch...

Ook hier hoor ik een sterke menselijke behoefte in: geen gezichtsverlies willen lijden, maar de zaken recht willen zetten, goedmaken, weer in orde brengen.

Terwijl dat niet kàn!

En dan roert zich iets in de koninklijke mens.

Hij wordt met ontferming bewogen: 'wordt' -> in de bijbel wijst 'wordt' naar iets van God, God is het onderwerp, de handelende persoon in dit gebeuren.

Tot in zijn ingewanden geroerd, bewogen -> de bewogenheid van Jezus waar de evangeliën over vertellen.

Vergeving heeft volgens het evangelie van Mattheüs met Jezus te maken.

Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden, klinkt het aan het begin van het evangelie van Mattheüs.

Gebed van Jezus aan het kruis: Vergeef het hun want zij weten niet wat zij doen.

Jezus wordt het lam van God genoemd dat de zonden van de wereld wegdraagt.

De impasse, de patstelling moet doorbroken worden! M.h.o.o. herstel van verhoudingen, het herstel van het leven, zodat mensen weer verder kunnen.

De diepe bewogenheid van God en van Jezus vraagt toegang tot het hart van de koninklijke mens: bewogenheid om de ander, om mens en dier (vgl. Jona), om hem/haar te vergeven.

Want de last van de schuld is voor die ander te zwaar...

En de ander de schuld nadragen, leven in bitterheid en wrok en haat is ook te zwaar...

Vergeven wordt in de gelijkenis geschilderd als een geschenk van boven: de schuld kwijtschelden, bevrijden van de last van de schuld, ontslaan van terugbetaling.

De behoefte aan wraak / vergelding loslaten...

Daartegenover tekent Jezus de andere, wúrgende mogelijkheid:

de ander de schuld niet kwijtschelden, hem/haar pàkken, grijpen en gevangen houden om het minste of geringste (één denarie is een dagloon) ... en zelf gevangen blijven zitten in verharding...

Bijvoorbeeld iemand een opmerking nadragen en weigeren hem/haar een nieuwe kans te geven.

Vergeven is niet eenvoudig, het kost heel veel tijd en moeite.

Het verhaal van de weduwe Gerrit Jan Heijn, Hank Heijn (De Verzoening):

Zij kreeg een brief van Ferdi E. (de moordenaar van haar man).

Ze heeft er twee jaar over gedaan om hem er één terug te sturen.

Hij wilde ook met haar praten als zij dat ook zou willen, maar daar had ze geen behoefte aan.

De brief was voldoende.

Maar het was niet gemakkelijk de brief te schrijven.

Zij borg de brief op in een la, niet goed wetend wat ze ermee aan moest.

Zij wilde wel antwoord geven, maar dat moest dan uit haar hart komen.

En het hart zou pas kunnen spreken als alle gedachten die de brief bij haar opriep, tot bedaren zouden zijn gebracht.

Daar gingen uiteindelijk twee jaren overheen.

Toen pas vond zij de moed, de rust, de woorden.

Toen pas kwam er ruimte voor vergeven...

Wie zijn wij?

De koninklijke mens, bewogen tot vergeving?

De mens, geleid door wraak en vergelding?

De mens, die vergeving nodig heeft?

Wij zijn mensen die kunnen vergeven en niet kunnen vergeven,

mensen die schuldig zijn tegenover anderen en die zelf te maken hebben met wat anderen óns aandoen.

Vergeven is niet het kwaad goed praten, of gevoelens van liefde of genegenheid hebben voor wie kwaad deed, als je juist ontzettend boos bent.

Vergeven is een geschenk van boven dat ruimte schept om verder te gaan.

Kun je jezelf en de ander zien als mensen die allebei lijden onder het kwaad, ieder op eigen wijze...?

Je broeder/ zuster vergeven: Is het een onmogelijke eis? Is het een van God gegeven weg om te gaan?

Het begint met het hart, met het besluit om af te zien van de eis dat de ander het goed moet maken, of ooit goed kan maken tegenover jou die gekwetst is.

In geloof in God die met ontferming bewogen wordt: om wie schuldig is en om wie beschadigd, gekwetst is. Amen.